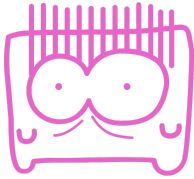

TOTUL DESPRE STAREA DE URGENȚĂ

What is discriminatory in terms of the claims of individuals becomes justifiable in terms of the claims of groups.¹

În contextul actualei pandemii, mai multe țări din Europa, precum Italia, Ungaria, Islanda, Cehia și Slovacia, au decretat starea de urgență la nivel național.

Situația nu e deloc roz nici în România, așa că, în cursul zilelor următoare, ne așteptăm ca această măsură să fie luată și de către decidenții noștri politici.

Decretarea stării de urgență nu trebuie să fie un motiv de panică, ci, din contra, o măsură care ne asigură că autoritățile statului întreprind acțiunile necesare pentru a ține sub control o situație cu caracter excepțional.

Din acest document vei afla:

1. Ce este starea de urgență;
2. Cine o decretează;
3. Instituțiile statului care au atribuții în această situație;
4. Cum mă afectează ea pe mine? Ce drepturi îmi pot fi restrânse;

Preambul

Atenta distribuire a atribuțiilor în situații de urgență poate crește șansele de reușită a intervenției, coroborate și cu rapiditatea acțiunii. Totodată, crizele de sănătate publică - precum pandemia de coronavirus - oferă un context favorabil pentru aplicarea unor măsuri de restrângere a unor drepturi prin declararea stării de urgență. Cu toate acestea, credem că este esențial ca o astfel de eventuală restrângere să fie **justificată, proporțională și limitată la strictul necesar**. Mai mult, răspunsurile la criza COVID-19 ar trebui să țină cont de un drept esențial pentru gestionarea ei – dreptul de acces la informații.

¹ Vernom Van Dyke, *Human Rights without Distinction as to Language*, International Studies Quarterly 20, no.1 (March 1976), p.34 apud Floarea Serban, op. cit., pag. 149;

Instituțiile publice trebuie să publice proactiv informații cât mai precise privind răspândirea COVID-19 (număr de cazuri, mortalitate și recuperare, localizare și eventuale cauze), dar și privind politicile și deciziile luate pentru a combate virusul. Riscul de ceea ce Organizația Mondială a Sănătății a numit „infodemia” provocată de noul coronavirus poate fi combătut numai prin transparență și informare cât mai detaliată din partea instituțiilor responsabile. De aceea, recomandăm ca transparența și accesul la informații să fie incluse în orice plan realizat în contextul stării de urgență.

Ce este starea de urgență?

Un complex de măsuri luate în situații cu totul deosebite, în situații limită, pentru protecția populației, a bunurilor, valorilor, instituțiilor și a statului împotriva calamităților, dezastrelor, mișcărilor sociale violente, cu consecințe grave și, evident, împotriva agresiunii.

Starea de urgență apare definită în [OUG 1/1999](#) ca fiind

ansamblul de măsuri excepționale de natură politică, economică și de ordine publică aplicabile pe întreg teritoriul țării sau în unele unități administrativ-teritoriale care se instituie în următoarele situații:

a. existența unor pericole grave actuale sau iminente privind securitatea națională ori funcționarea democrației constituționale;

b. iminenta producerii ori producerea unor calamități care fac necesară prevenirea, limitarea sau înlăturarea, după caz, a urmărilor unor dezastre.²

În absolut toate reglementările din lume ce țin de starea de urgență, sunt formulate limitări și precauții care, în ultimă instanță, să absolve puterea pentru eventualele excese sau eșecuri.

Cauze ale decretării stării de urgență

Ultima oară când în România a fost instituită starea de urgență a fost în 1999, în timpul mineriadei din luna ianuarie a acelui an. De regulă, starea de urgență se instituie într-un stat atunci când este pusă în pericol viața și activitatea oamenilor, securitatea internă, ordinea publică sau în situația producerii unor dezastre naturale ori accidente care prin amploarea și gravitatea lor pot constitui calamități publice. **Exemple:**

- crize economice, financiare, epidemiologice;
- Fenomene naturale: cutremure, inundații, uragane, mari alunecări de teren, incendii de mari proporții, temperaturi excesive, avalanșe
- Fenomene umane: crime, tulburări grave, pe spații mari, ale ordinii publice, accidente nucleare, chimice, industriale

² Art. 3, O.U.G., nr. 1/1999;

La ce ne ajută starea de urgență?

E utilă pentru a rezolva rapid și eficient tulburările sociale, pentru apărarea instituțiilor statului de drept, a democrației constituționale și asigurarea, în acest fel, a stabilității interne. De asemenea, aceasta intervine însă, în cadrul unor tulburări foarte grave, care pun în pericol deopotrivă instituțiile statului de drept, dar și viața oamenilor și bunurile acestora.³

Cum se împart atribuțiile între autoritățile statului:

[Art. 93 din Constituție](#) detaliază procedura în cazul măsurilor excepționale.

Ce face Președintele?

- decretează starea de urgență (și încetarea ei). Decretul va fi contrasemnat de prim-ministru⁴ și se publică de îndată în Monitorul Oficial.⁵
- acționează în calitate de președinte al Consiliului de Apărare a Țării - CSAT (atribuțiile sunt prevăzute în [legea de organizare și funcționare a acestui Consiliu](#)).
- acționează în calitate de comandant al forțelor armate.

Ce face Parlamentul:

- încuviințează măsurile adoptate de Președinte în cel mult 5 zile de la luarea acestora.
- Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea stării de urgență și funcționează pe toată durata acesteia.
- Dacă Parlamentul nu încuviințează starea instituită, Președintele României trebuie să dispună încetarea măsurilor luate.⁶

Ce face Guvernul, respectiv prim-ministrul?

Constituția nu prevede în mod expres atribuții speciale pentru Guvern pe durata stării de urgență. Guvernul are însă la dispoziție, ca întotdeauna, instrumentul emiterii de ordonanțe de urgență. Constituția ([art. 115 \(4\)](#)) spune că OUG-urile se dau doar „în situații extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată”, însă, din păcate, guvernele și-au făcut o tradiție din a emite OUG-uri atunci când urgența nu se justifică neapărat. Ei bine, abia în cazul unei stări de urgență ar exista o bună justificare pentru a emite OUG-uri.

³ Teofil Lazar, *Întrebuințarea forțelor Ministerului de Interne în condițiile stării de asediu și stării de urgență*, Editura Ministerului de Interne, pag. 59, 2002 ;

⁴ Art. 100, alin (1) din Constituție;

⁵ Decretul de instituire a stării de urgență trebuie să prevadă:

a) motivele care au impus instituirea stării; b) zona în care se instituie; c) perioada pentru care se instituie; d) drepturile și libertățile fundamentale al căror exercițiu se restrange, în limitele prevederilor constituționale; e) autoritățile militare și civile desemnate pentru executarea prevederilor decretului și competențele acestora; f) măsuri de prima urgență care urmează a fi luate; g) alte prevederi, dacă se considera necesare.[#]

⁶ „Art. 13 din OUG 1/1999 – „În situația în care Parlamentul nu încuviințează starea instituită, Președintele României revocă de îndată decretul, măsurile dispuse încetându-și aplicabilitatea.”

Spre exemplu: o măsură care intră în atribuțiile Guvernului (și care ar putea fi luată în cazul stării de urgență) poate fi închiderea frontierei de stat în întregime sau în zona în care a fost instituită starea excepțională, organizarea și asigurarea cu prioritate a transporturilor etc.

Cât despre atribuțiile prim-ministrului, din [Legea 90/2001](#) și din [Legea CSAT](#) aflăm că acesta:

- „conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia”.
- e vicepreședintele (CSAT), deci va exercita acele atribuții care derivă din această calitate.
- poate constitui (pentru rezolvarea unor probleme operative), prin decizii, consilii, comisii și comitete interministeriale.

Ce face Consiliul Suprem de Apărare a Țării? Aflăm din [legea nr. 415/2002](#) că:

- la solicitarea Președintelui României, analizează și propune măsuri pentru „instituirea stării de asediu sau a stării de urgență în întreaga țară ori în unele localități.”⁷
- „propune spre aprobare măsurile necesare pentru apărarea și restabilirea ordinii constituționale” (această prevedere nu se referă în mod expres la stări excepționale, însă, în anumite situații, pentru apărarea și restabilirea ordinii constituționale s-ar putea institui starea excepțională.⁸
- „propune spre aprobare comandantului forțelor armate planurile de întrebuințare a forțelor pe timp de pace, în situații de criză și la război”.
- aprobă, potrivit dispozițiilor art. 4, lit. f), planurile de acțiune la instituirea stării de asediu și a stării de urgență.

Ce face Ministerul de Interne? Capătă puteri sporite, după cum aflăm [din OUG 1/1999](#) că:

- „în cazul instituirii stării de urgență, în temeiul [art.3 lit. a\)](#)⁹, coordonarea aplicării măsurilor dispuse prin decret revine, în principal, Ministerului Administrației și Internelor”, iar Poliția Comunitară poate fi și ea militarizată.
- „pe durata stării de urgență, instituită în temeiul art. 3 lit. b), gestionarea măsurilor dispuse revine Sistemului Național de Management al Situațiilor de Urgență, sub conducerea nemijlocită a ministrului administrației și internelor și în coordonarea primului-ministru. “
- „la instituirea stării de asediu sau a stării de urgență, unele atribuții ale administrației publice locale trec în competența autorităților militare și a altor autorități publice, prevăzute în decretul de instituire a stării de asediu sau de urgență.” ([art. 7](#))
- Emite ordine pe durata stării de urgență, care sunt obligatorii (pot, de pildă, „chema persoane fizice apte de muncă pentru prestări de servicii în interes public”)

⁷ Publicat în M.Of. nr. 494/10 iul. 2002;

⁸ Teofil Lazar, op. cit., pag. 117;

⁹ Art.3: „Starea de urgență reprezintă ansamblul de măsuri cu caracter politic, economic, social și de ordine publică, instituit în întreaga țară sau în anumite zone ori în unele unități administrativ-teritoriale, în următoarele situații: a) existența unor amenințări la adresa siguranței naționale sau democrației constituționale, ceea ce face necesare apărarea instituțiilor statului de drept și menținerea sau restabilirea stării de legalitate; b) iminenta producerii ori producerea unor dezastre, ceea ce face necesare prevenirea, limitarea și înlăturarea efectelor acestora.”

Ce face prefectul?

Din [legea nr. 340/2004 privind instituția prefectului](#)¹⁰ se desprind anumite atribuții ale acestuia ce pot fi adaptate situațiilor excepționale. Astfel, prefectul ([reprezentantul Guvernului pe plan local](#)):

- asigură, la nivelul județului sau, după caz, al municipiului București, realizarea intereselor naționale, aplicarea și respectarea Constituției, a legilor, a ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, a celorlalte acte normative, precum și a ordinii publice;
- dispune, în calitate de președinte al Comitetului județean pentru situații de urgență, măsurile care se impun pentru prevenirea și gestionarea acestora și folosește în acest sens sumele special prevăzute în bugetul propriu cu această destinație;

Ce drepturi îmi pot fi restrânse?

[Art. 53](#) din Constituție permite restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți, pentru ca autoritățile publice să-și poată îndeplini misiunile chiar și în situații excepționale, însă toate acestea, numai condiționat și cu titlu de excepție.

Legea poate face acest lucru numai dacă se impune, după caz, pentru: „apărarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor, desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.”

Restrângerea trebuie să fie proporțională cu cauza, iar măsurile trebuie să fie adecvate conform situației de fapt. Condiția suplimentară este ca aplicarea măsurii prin care operează restrângerea să fie nediscriminatorie, stabilind o obligație de abținere de la arbitrar prin instituirea obligației de a nu discrimina la punerea în aplicare a măsurii restrictive.

Exemple de măsuri ce duc la restrângerea unor drepturi, conform [art. 20](#) din OUG 1/1999:

- Limitarea sau interzicerea circulației vehiculelor sau a persoanelor în anumite zone ori între anumite ore (se pot elibera, în cazuri justificate, permise de liberă circulație); interzicerea circulației rutiere, feroviare, maritime, fluviale și aeriene pe diferite rute;
- Razii și controale asupra unor persoane sau locuri, când aceste măsuri se impun;
- Exercițarea în mod exclusiv a dreptului de a autoriza desfășurarea adunărilor publice, a manifestărilor sau marșurilor;
- Evacuarea din zona supusă stării de urgență a persoanelor a căror prezență nu se justifică; dirijarea evacuațiilor în anumite zone și direcții.
- Obligația ca mass-media să transmită, cu prioritate, mesajele autorităților militare, la cererea acestora; informațiile despre starea de urgență, cu excepția celor referitoare la dezastru, se dau publicității numai cu avizul autorităților militare; să suspende temporar apariția sau difuzarea unor publicații ori a unor emisiuni ale posturilor de radio sau de televiziune;

¹⁰ Publicată în „Monitorul Oficial”, nr.658, din 21 iulie 2004;

- Suspendarea temporară a apariției sau difuzării unor publicații ori a unor emisiuni ale posturilor de radio sau de televiziune;
- Raționalizarea alimentelor și a altor produse de strictă necesitate;
- Disponerea închiderii temporare a unor stații de distribuire a carburanților, a unor restaurante, cafenele, cluburi, cazinouri (da, așa scrie în lege, cazinouri), sedii ale asociațiilor și ale altor localuri publice;
- Interzicerea circulației rutiere, feroviare, maritime, fluviale și aeriene pe diferite rute;

[Art. 26 din OUG 1/1999](#) mai prevede și că se pot dispune următoarele măsuri:

- organizarea și asigurarea cu prioritate a transporturilor, comunicațiilor, produselor, resurselor și infrastructurii pentru nevoile forțelor destinate apărării;
- Închiderea, totala sau parțială, a frontierei de stat și intensificarea controlului la granițele care rămân deschise, precum și supravegherea frontierei pe toată lungimea sa.
- rechiziționarea de bunuri

Dacă nu te supui, vei răspunde civil, contravențional sau penal, conform [art. 28 din OUG 1/1999](#): Amenda poate fi de la 100 lei la 5.000 lei, pentru persoane fizice, și de la 1.000 lei la 70.000 lei, pentru persoane juridice.

Concluzie:

Ce trebuie să reținem e că, atunci când starea de urgență se declanșează, practic, intră în alertă întregul sistem național de apărare, întregul mecanism al securității naționale. Întreaga societate, cu toate structurile sale, participă, într-o formă sau alta, la rezolvarea problemelor.